

gnoja tika, naj vsak gospodar na to gleda, da se hlev barem najmenj enkrat na teden izkida. To pa naj si vsak dobro zapomni, da čem dalje pusti gnoj v hlevu, tem nezdravejši postane zrak in tem večja nevarnost za živino. Tudi svitlobe ne sme manjkati v nobenem hlevu; svitloba naj je takšna, da živina vse lahko vidi; nikdar pa naj ne ima okna pred očmi, ampak vsakokrat od zaja ali od strani. Hlevi naj so zadovolj visoki in zračni. — Na zadnjič pa naj še omenim, da nikdar naj noben ne pripusti bika k telici, dokler ni dve leti stara; ravno tako noben naj ne rabi mladega bika pred pol drugim letom; ovače pokvari oboje. Kajti ravno to je uzrok, da je naša goveja živina tako shirana, tako slaba; to je uzrok, da vidimo nekikrat teleta, ki niso večja in žmečiša od kozleta. Za takšno tele pa tudi ne da mesar več ko 3 ali 4 fl. ako bi bilo pa takšno, kakor se od njega zahteva, dobimo za njega 20 do 30 fl.

Tako sem tu naznanil v kratkih besedah, kako bi bilo mogoče našo govejo živino domače plohe popraviti. Vsak gospodar, kteremu je le nekoliko ležeče na lastni koristi, in ki samo nekoliko zna misliti, bode spoznal, da v totih besedah ni nič umetnega, ampak samo vse le navadno in iz narave posneto. Jožef Kryl.

Dopisi.

Iz Ljutomera. (Konjska dirka, razstava konj in goveje živine.) Pretekli teden je bilo jako živahno pri nas in v okolici. Dne 8. t. m. smo videli, kako naše kobile domačega plemena znajo bežati. Pokazalo se je, da naše dirkarsko društvo dobro zastopa svoj namen; ono deluje namreč za to, da pokaže, kaj naši konji zamorejo v teku storiti, na ta način pa deluje v prid in hasek konjerejem v našem in zgornje-radgonskem okraju. Že pred dirko se je sešlo veliko ljudi iz okolice pa tudi iz Ogorskega na Cvenu. Od konjerejskega društva iz Gradca sta bila navzoča gg. Dr. H. Klingen in g. F. Schubert. Dirkarjev je bilo naglašanih 23, izmed njih je eden odstopil, peljalo se je pa 22 udeležnikov. Cesta, po kateri kobilica mora štirikrat zaporedoma v okrogu bežati, iznaša 4 krat 520 sežnjev, t. j. 2080 sežnjev ali 3 klm. 944 mtr. Najboljša kobilica je dovršila to pot v 10. minutah, 12. sekundah; najslabejša pa v 13 minutah 14 sekundah. Premije so dobili: 1. Maguš Jos. iz St. Novi vesi, 2. Petovar Ant. iz Bunčan, 3. Mislata Jkb. iz Hrastja, 4. Nemec Jkb. iz Šalince, 5. Kegel Ant. iz St. Novevsi, 6. Kosi Lov. iz Krapja, 7. Kosi Fr. iz Ključarovec, 8. Stuhec Mih. iz Logarovec, 9. Špindler Vid iz Krapja, 10. Kosi Mr. iz Cvena. Slednjič je zajahalo 12 jahačev neosedljane konje za prekos na veselje vsem navzočim: jahači so v najurnejšem skoku dovršili svojo cesto (520 sež.) v 51—88 sekundah.

Drugi den 9. t. m. je bila razstava in premiranje konj v Ljutomeru; pri tej priliki je govoril g. vitez Wachtler o vzreji žrebet, izjavivši svojo zadovoljnost z letošnjo razstavo, pravi in ponavlja to, kar je že bilo velikokrat razlagano in pisano, da mnogi konjerejec samo le svoje konje krmi za meso in špeh negledé na to, ali bodo za kaj ali ne. Lep, debel konj še ni dober konj; od dobrega konja se zahteva, da ima močne krepke noge in trda kopita; zato ne sme žrebe stati zaprto in privezano, ampak mora se pustiti na zrak, mora se preganjati vsaki den eno ali dve uri; za to si imajo napraviti konjerejci žrebet ograde, v katerih mladi konj naj se sprehaja po svoji volji in še celo naj se z bičem tam preganja; tako postane zdrav močen in krepek, dobi močne in trdne mišice v nogah in trdna kopita. Nazadnjič pa je postavil za izgled tiste konjerejce, ki so ubogali in ravnali po totem navodu.

Na to je bila 10. t. m. razstava in odlikovanje za govejo živino našega okraja v Ljutomeru. Razpostavljenih je bilo: 10 bikov, 11 enoletnih bikičev, 54 krav, 43 dveletnih in 45 enoletnih telic; toraj skupaj 163 živinčet. Velik napredek se je pokazal pri mladi živini, pri bikičih, eno in dveletnih telicah. To je dobro znamenje; kajti imamo že dober zarod, in ako bodo naši gospodarji tako napredovali, je upanja, da postane iz naše shirane domače plohe dobro pleme goveje šivine, ki ga bodo še naši sosodje visoko čislali. Za bike so bili odlikovani: 1. Grosskopf Iv. iz Ljutomera, 2. Kotnik M. iz Radomerja, 3. Rozmanič Jk. iz Mote, 4. Auer A. iz Veržeja, 5. Mislata Iv. iz Babinec. — Za bikiče: 1. Peršak J. iz Šalince, 2. Kukovec J. iz Ljutomera, 3. Zimmermann Fr. iz Krapja 4. Bežan A. iz Šalince. — Za krave: 1. in 2. Strasser J. iz Braneka, 3. Županec M. iz Brkovec, 4. Iv. Ostre iz Veržeja, 5. Špur Fr. iz Krapja, 6. Heric Kt. iz Vogričovec, 7. Huber J. iz Ljutomera, 8. Smodiš Jož. iz Ljutomera, 9. Vogrinec Kt. iz Podgradja. — Za dveletne breje telice: 1. Grosskopf J. iz Ljutomera, 2. Heric Jk. iz Podgradja, 3. Schenkl A. iz Lokavec, 4. Stajnsak A. iz Veržeja, 5. Špur Tom. iz Krapja, 6. Muršič J. iz Kamenščaka, 7. Herbst P. iz Ljutom., 8. Ficko J. iz Stareceste, 9. Koler T. iz Logarovec, 10. Pušenjak M. iz Mote, 11. Štrahl M. iz Bučevce, 12. Kosi M. iz Kamenščaka, 13. Štibler J. iz Lokavec, 14. Nemec J. iz Babinec, 15. Krainc Fr. iz Mote, 16. Canjko M. iz Banovec, 17. Zimmerman Fr. iz Krapja. — Za enoletne telice: 1. Novak M. iz Veržeja, 2. Špur Fr. iz Krapja, 3. Mihelič J. iz Zasada, 4. Stanjko J. iz Podgradja, 5. Magdič J. iz Star-Nove vesi, 6. Fergula Fr. iz Cezanjovec, 7. Heric Kat. iz Vogričovec, 8. Huber J. iz Ljutomera. — Aleksič Iv. za dobro vzrejo bika. — Razun tega so bili odlikovani pridni hlapci in dekle, ki posebno za govejo živino skrbé; 1. Koren Urš. iz Braneka, 2. Skroban I. iz Ljutomera, 3. Kle-

menčič Terezija iz Ljutomera, 3. Bugšon M. iz Ljutomera, 5. Županec Fr. iz Brkovec. — Pred razdeljivno premij je govoril g. Dr. H. Klingan o vzreji goveje živine, pohvalivši marljive gospodarje; pravi, da je iz današnje razstave razvidno, da se je stan goveje živine poboljšal in ako bodo naši gospodarji tako šli naprej, bodo si vzredili sčasoma dobro domačo pleme goveje živine; tudi je omenil in opozoril na to, da dandanes ne morejo naši kmetje izhajati pri svojem gospodarstvu, da toraj naj popusté od prideljevanja zrnja in rajši sejejo rastline, ki dajajo krmo za živino, in na ta način v boljši prid in hasek obrnejo svoje kmetijske pridelke.

Razun tega je govoril o novi živinski bolezni, katere še ni dolgo znana. To so jetrne pijavke (Leberegel) in plučni črvi (Lungenwürmer). — Jetrne pijavke so črviči, ki se nahajajo v jetrah pri mladi živini posebno jeseni. Uzrok tej bolezni je slaba trava iz močvirnih travnikov in pašnikov; ravno tako polaganje sena iz močvirjev. Živinče začne hirati in v kratkem se pokonča. Plučni črviči se navadno pridruže k prvim in ravno tako škodujejo, kakor prvi, samo da se nahajajo v plučah mladih živinčet, ter nastanejo tudi po krmi iz močvirjev. Pomoček proti oboji bolezni je, da polagamo takšnemu živinčetu boljšo krmo. Mogoče je tudi, da živinče te črviče izbljuje, ako se odrezki konjskih kopit z žarečim železom zažgejo in se ta dim da vdihati bolnemu živinčetu. Najbolje pa stori vsak posestnik, ako ta betek pri živini zapazi, da jo da zaklati in barem meso reši; kajti drobovina od njega ni več užitna. Prigodila se je ta bolezen v Lukavcih in v Zgornji Radgoni letošnjega leta; obe živinčeti pa ste poginuli, in ni bilo mogoče mesa več rešiti. Gospodarji, ki imajo veliko močvirnih travnikov, naj toraj pazijo na svojo živino, in če bi tako bolezen zapazili, naj živinče precej dajo zaklati!

Zastran klaje posebno po zimi naj gospodarji ravna po ovem kratkem navodu, kateri je v „Slov. Gospodarji“ štv. 36. 37. itd. nekoliko popisan v spisu iz Ljutom. okraja. Na zadnjič pa si doizvolim opomniti našim kmetom še to, da naj posebno v totih težavnih časih, ko poljski pridelki nimajo nobene vrednosti, ker jih ni mogoče spraviti v denar: obrnejo svojo skrb na govejo živino, v kateri leži pri nas še neizrekljivo velik zaklad; tega dokaz so nam gorati kraji, kjer je malo žita pa tudi veliko trave ne, in kjer so prebivalci le na govejo živino nakazani. Zakaj ne bi mi porabili svoj kapital, kedar nam naše rodovitno polje podaja veliko hrane ne le za ljudi, nego tudi za živino! —

Iz Celja. (Učiteljski zbor). G. učitelji celjskega okrajnega glavarstva so imeli 3. sept. v Šentjurju na južni železnici svoj letni zbor ali konferencijo. Zborovalo se je o raznih vprašanjih in predmetih šolstvo in poduk zadevajočih. Med

drugimi vprašanji bilo je tudi to: „Kako naj učitelj pri učencih domoljubje vzbuja?“ Govoril je o tem neki Košutnik, učitelj v Gornji Ponkvi. Bolj mali kakor veliki govornik Košutnik stopi ponosnega držanja k govorniški mizi, pogleda skozi neko napravo na nosu, ki je najbolj podobna telegam, ki jih učenci napravljajo, da pokažejo svojo bistroumnost do domačega raznega orodja, postavi visoko pinjo na mizo, se nasloni po govorniško na roke ter pozdravi 60 pričujočih tovaršev, katerim je osoda odločila trudapolni stan ljudskega učitelja, s stalno frazo: „Mojne Hören.“ Nato začne deklamirati slavospeve raznih pevcev na Avstrijo. G. predsednik ga trikrat opominja, naj bi začel o stvari govoriti. Občno mrmranje in gibanje in odkimavanje med poslušalci mu naznanja, da se ne strinjajo z njegovim razpravo o domoljubju. Kaj pa je govoril ta s telegami obložen gospod? Govoril je o cerkvi in o duhovnikih, rekoč, da so cerkva in duhovniki vedni nasprotniki domoljubju! Rekel je blizu tako: „In Rom ist der Sitz jener Kaste, welche . . . — (Rim je sedež tistej svojati itd). Tudi mu ni po volji, da se v cerkvi pri popoldanskej službi, ktere pa g. K. ne obiskuje, popred za papeža in za škofa moli, kakor za cesarja, — in to je neovrgljiv dokaz, da cerkva in duhovniki niso domorodci!! Na čast in poštenje bodi rečeno, da se ni le eden med poslušalci najšel, ki bi bil Košutnikovih mislij o izgojevanji domoljubja pri šolske mladini. Vsi so se vzdignili, ko je Košutnik prazno slamo zmlatil, da bi ga pobili. Pa bil je eden zadosti — učitelj Vojniški g. Brezovnik. V lepejš, gladkej in pravilnej slovenščini mu je po zgodovini dokazal, da so bili duhovniki in cerkva vedno prvi in pravi buditelji in gojitelji domoljubnega čuta; rekel je pa tudi, da je nespametno, neopravičeno, ako učitelj pri podučevanju duhovniku nasprotuje. Kajti brez njega ne doseže nič. Jedrnata beseda g. Brezovnika napravila je pri učiteljih dobrodejno utis. Slava mu! Hvale vredno moramo omeniti, da se mladi učitelji pridno slovenščine vadijo. Nekteri so svoja vprašanja slovenski izdelali in prednašali. Vsi so pokazali, razun Košutnika, brata vrlému narodnjaku in učitelju v Dramljah — da so do grla siti iz „Rajha“ pritepenega kulturoborstva. Učiti se je treba, kajti le „z uma svitlim mečem“ se da kaj dokazati. Puhlih besed, kakih si je K. po raznih knjigah nabral, si zamore vsak drvar tudi še bolje naučiti. Kakor moker kavrač pod grmom naslonil je pobiti Košutnik svojo trudno glavo na roke, ne imajoč le ene besede v odgovor vrlému Brezovniku. Vsi tovarši njegovi (Košutnikovi) mu želijo srečen pot „nach Hinter-Pommern“. —

Iz Ponkve. (Razne novosti.) Na dan male Gospojnice so se slavni, veleučeni č. g. Davorin Terstenjak, poslovili ter se precej daleč od nas na njim podeljeno faro v Starem trgu preselili. Bili

so skoro 11 let naš dušni pastir ali župnik; mnogo so se trudili, kar Njim je večkrat težko stalo, ker so bile reči za Njihovim prednikom mnogo zamotane. Vse pa so, kar je bilo le v Njihovej moči, srečno izvršili ter v pravem redu zapustili. Želimo, da bi v svojej novej fari našli mnogo bogoljubnih ter Njim udanih src! Pogrešala jih bode zna biti marsiktera reva, ki je od Njih kake dobrote prejemala; kajti če je kaka revna žena iz vesi kaki ogon potrebovala in jih prosila, so njej radi od farovškega zemljišča oddali pa niso nobenega odškodovanja zahtevali. Pa tudi pri drugih računih so bili z malo plačo zadovoljni. Preden pa ko so se poslovili, so zastran „štifting“ opomnili, in marsikteremu, ki ni imel, da bi bil doplačal, so dolg izbrisali ter pristavili: pa moli za mene! Bog Njim toraj plati stoterno! — Dne 9. sept. je obče spoštovanemu Mihelu Bekužu, srenjskemu svetovalcu in kmetu na Bobovem, strašen ogenj njegovo poslopje upepelil. Nesreča je tem večja, ker ni bil zavarovan; temu je bilo krivo premalo zaupanje do zavarovalnic, ker je „Viktorija“, pri kateri je bil prej zavarovan, krivo napravila. Kolikor je škode, se da težko izračunati. Naj bi mu ljubi Bog naklonil mnogo darežljivih src, da bi saj prihodno zimo za sebe, za svoje in za živino streho imel. Bog pomagaj!

F. B.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Naša vojska je uže zasedla turška mesta Plevlje, Prieboj in Priepolje. Godilo se je tako. General Kilič je 10. sept. od Kovač-hana prišel zgodaj ob 1/2 6. uri blizu Plevelj, ki so pozidane v globokejši dolini, obdanej od visokih, skalnih strmin. Pred mestom mu pride proti turški Mustafa paša s 5 kompanijami. Kilič ga vpraša, zakaj se s svojimi vojaki ne ugame? Turek mu ugovarja, da nima od sultana nobenega naloga mesto predati. Na to mu Kilič obrne hrbet in ukaže našim vojakom slovesno marširati v Plevlje, kar se je takoj zgodilo, ker so med tem naši lovci višine za mestom zasedli. Turških vojakov je 500 mož in še se niso umaknili. Naši so se nastanili v 200 hišah v mestu, v kloštru sv. Trojice in pod šotori. Dne 11. sept. je došel vojvoda Württemberg in pohvalil Kiliča; dne 12. sept. se je počivalo, dne 13. sept. pa marširalo proti Priepolju do Jakub-hana, kder so prenočili. Dne 14. sept. ob 1/2 12. uri so naši stali pred Priepoljem, ki je postavljeno na obojnem pobočju Lima. Tudi tu je turški poveljnik ugovarjal, naj bi naši vojaki ne zasedli mesta ukraj Lima, ali med tem je major Grivičič z lovci 25. bataljona vodo Lim prebredel in hribe za mestom zasedel. Sedaj maršira Kilič čez most in sreča generala Königa, ki je med tem bil došel iz Prieboja. Poveljnik druge brigade, general Obadovič, pa je deželo zasel do Kratove in mejo določil. Vojvoda Württemberg

dela sedaj na to, da turški vojaki brž odidejo. Pot v Albanijo je Avstriji odprta in zavarovana vsaj po mislih ministra grofa Andrassyja. — Bismark se pogovarja v Gostinu s papeževim poslanikom pa tudi z nemškim poslanikom na Francoskem, od koder je došel; sam Bismark se poda 20. sept. na Dunaj, da obišče grofa Andrassyja. Ministri hočejo tudi obiskovalce dunajske borze, ali shodnico najbogatejših barantačev, obdačiti in 5 milijonov pridobiti. To je tudi izvrstno! Zakaj bi ti bogataši milijone si nabarantali brez davka, med tem ko kmet brez vsega usmiljenja svoj desetek plačati mora, kedar kaj kupi. Česki poslanci imajo 19. in 23. sept. v Pragi shod, kder bodo odločili ali pojdejo v državni zbor ali ne. Ogerski ministri so prebivalec Požunskega in Gjurskega okraja morali dačo odpisati in še denarjev pošoditi za nakup semena, ker je ondi celó slaba letina. Blizu Mehadije gori 200 oralov gozda, tudi v Bosni je mnogo gozdov pogorelo. General Jovanovič je popolnem odstavljen od službe v Bosni in se je podal na svoja posestva v Banatu. V Kronstadtu na Erdeljskem so ustanovili magjarski freimavrerji veliko ložo ali shodnico!

Vnanje države. Ruski minister knez Gorčakov in nemški Bismark sta se tako sprla in po novinah drug po drugem udrihata, kakor da bi res hotla Rusijo in Nemčijo v strahovito vojsko strmoljaviti; niti shod obeh cesarjev ju ni pomiril. Pravijo, da Gorčakov dolži Bismarka, zakaj ruska vojska ni smela vzeti Carigrada in Turkov iz Evrope pregnati. Bismark pa hoče Rusijo ponižati, kakor je uže Avstrijo in Francijo premagal. Oba iščeta uže zaveznikov. Rusi se zanašajo na Francoze Bismark pa na — Avstrijo. Bog nas varuj take zveze! Nemški katoličani so v Ahenu zborovali in sklenoli boriti se za svobodo sv. Cerkve. Italijani začeli so Verono s šancami obdajati proti Tirolskeji strani. V Rumeliji so se Bolgari in domov vračajoči se mohamedani spopali in krvavo pretepavali v Ajtošu in Plovdivu. Angležem se v Afganistanu huda godi, Jakub-khan se sumljivo obnaša in velika vojska gre Angležem proti, mohamedanski duhovniki pridgajo sveti boj zoper angleške posilnike. General Robert ima samo 6500 mož in se ne upa naprej. Ob enem žuga Burmanski kralj Angležem z vojsko; angleški poslaniki so uže všli, ker so se bali, da se jim nebi tako zgodilo, kakor Kavagnariju v Afganistanu. Švedski profesor Nordenskjöld je lani mesenca julija na ladiji „Vega“ odrinil po Severnem ledenem morji. Preznil je v ledu blizu Čučkijskega polutoka daleč za Severijo ter je v 381 dneh svojo pot srečno dovršil; dne 2. sept. letos je došel v Jokohamo na Japanskem. „Vega“ je prva ladija, ki je to pot naredila. V Afriki so baje Angleži ulovili divjaka Cetevojo. Vsled tega se bodo Angleži polastili cele južne Afrike. V Ameriki traja boj med Chilenci in Peruvijanci naprej, brez posebnega uspeha na enej ali drugeji strani.